

Személyes és társadalmi jóllét Európában

A European Social Survey hatodik
hullámának eredményei

'ESS Topline
Results' sorozat

szám

5

Hozzáférés az European Social Survey adataihoz és dokumentációjához

A European Social Survey European Research Infrastructure Consortium (ESS ERIC) minden adata és dokumentációja ingyenesen hozzáférhető. Ezeket a www.europeansocialsurvey.org weboldalon lehet megtekinteni és letölteni.

A folyamatosan növekvő adatállomány elérésére és használatára különböző célzott kezdeményezések is születtek, mint például az EduNet és a NESSTAR, amelyek szintén elérhetőek az ESS weboldaláról.

EduNet

Az ESS e-learning platformja az EduNet,

amely felsőoktatás számára készült. Gyakorlati példák és gyakorlatok segítségével mutatja be a felhasználóknak a kutatás folyamatát, az elméleti problémáktól a statisztikai eredmények értelmezéséig. Jelenleg tíz olyan témakör érhető el, amelyek az ESS adatain alapulnak.

NESSTAR

Az ESS Online Analysis csomagja a NESSTAR-t, egy online elemzőeszközt használ. A NESSTAR támogatáshoz a dokumentáció a Norwegian Social Science Data Services (www.nesstar.com) oldaláról érhető el.

A European Social Survey (ESS) célja mindig is az volt, hogy támogassa olyan társadalmi indikátorok használatát, amelyek az állampolgárok egyéni szintű társadalmi értékítéletein alapulnak, kiegészítve ezzel a „kemény” gazdasági és társadalmi mutatókkal végzett elemzéseket.

Az ESS 6. hullámának személyes és társadalmi jóllét modulja a „jóllét” komplex fogalmát elemeire bontva nemzetközi összehasonlításban vizsgálja. Ezzel a megközelítéssel jóval „finomabb” részleteket is feltárhatunk, összehasonlítva azzal amikor

egyetlen kérdéssel mérjük a jóllét fogalmát. A European Social Survey így lehetővé teszi az elemzéseket végzők számára, hogy pontosabb politikai irányelv-javaslatokat tudjanak megfogalmazni egy olyan területen, amely Európa-szerte a viták előterébe került és minden bizonnyal kiemelkedő fontosságú marad a jövőben is.

Szeretném megköszönni az eredeti kérdőívet készítő csapatnak és a kiadvány szerzőinek kiváló hozzájárulásukat ezekhez a vitákhoz.

Dr. Rory Fitzgerald, ESS ERIC igazgató

Jelen kiadvány szerzői:

Karen Jeffrey a New Economics Foundation (UK) kutatója.
Saamah Abdallah a New Economics Foundation (UK) vezető kutatója.
Annie Quick a New Economics Foundation (UK) kutatója

A kérdőív-tervező csapat munkatársai:

Felicia Huppert, University of Cambridge, UK
Nic Marks and Juliet Michaelson, New Economics Foundation, UK
Johannes Siegrist, University of Dusseldorf, Germany
Carmelo Vazquez, Complutense University, Spain
Joar Vittersø, University of Tromsø, Norway

Európaiak egyéni és társadalmi jólléte:

Az European Social Survey hatodik hullámának eredményei

Karen Jeffrey, Saamah Abdallah and Annie Quick

Bevezető

Nyilvánvalóan a legtöbben egyetértenének azzal a kijelentéssel, hogy egy olyan társadalomért érdemes küzdeni, amelyben minél több ember tekint pozitívan az életére, vagy másképpen nagyobb az emberek jólléte.ⁱ Ez alapján fogalmazva a döntéshozóknak leginkább arról kellene információkat kapniuk, hogyan teremtsék meg a feltételeket ahhoz, hogy ez megvalósulhasson. Hosszú ideig tartotta magát az a széleskörű feltételezés, hogy a gazdasági növekedés előtérbe helyezése a legjobb út az emberek jóllétének maximalizálásához (pl. OECD, 2006). Ezt a nézetet azonban egyre többen kétségbe vonják.

Azzal párhuzamosan, hogy a kutatások szerint a gazdasági növekedés és a személyes jóllét érzése közötti kapcsolat kicsi, a gazdasági jólét nem túl magas szintje felett pedig elhanyagolható (Layard, 2005; Bartolini & Bilancini, 2010; Easterlin, 2013), világossá válik, hogy szükségünk van annak jobb megértésére, mi is járul hozzá a jólléthez. A jóllétről szóló adatoknak fontos szerepük van ebben, hiszen csak az állampolgárok jóllét-élményeinek és -felfogásának különböző oldalait bemutató szisztematikus és részletes információk, és az életükről gyűjtött minél szélesebb körű adatok birtokában remélhetjük annak átfogó megértését, hogy melyek a jóllét mozgatórugói. Később pedig ennek a tudásnak a birtokában születhetnek olyan intézkedések, amelyeknek célja a jóllét mértékének maximalizálása.

Az utóbbi időben jelentős előrelépés mutatkozik ezen a területen: számos európai ország hivatalos intézményei gyűjtenek megbízható, nemzeti szintű jóllét-adatokat (Abdallah and Mahony, 2012). A European Social Survey (ESS) harmadik hullámában először szereplő, majd a hatodik hullámban megismételt személyes és társadalmi jóllét modul szintén fontos hozzájárulást jelent ehhez a témához.

Az ESS hatodik hullámánakⁱⁱ adatait 29 európai országbanⁱⁱⁱ 15 éves vagy annál idősebb személyekkel készült egyórás, személyes interjúk során gyűjtötték össze, csaknem 54 600 egyedi válaszadótól. A válaszadók kiválasztása szigorú véletlen valószínűségi mintavétellel történt, a válaszadási arány minimum 70%-ban volt meghatározva, annak érdekében, hogy az országosan reprezentatív minták biztosítva legyenek.^{iv} Az ESS a kérdések magas színvonalú fordításával^v és a nemzetközileg szisztematikus keretek között végrehajtott mintavételével lehetővé teszi az országok közötti megbízható összehasonlítást.

Ez a kiadvány ezen adatok előzetes elemzésének gyorsjelentését tartalmazza^{vi}; beleértve a jóllét többdimenziós természetének feltárását, annak bemutatását, hogy a különböző jóllét-dimenziókban elért eredmények miként térnek el Európa országaiban, valamint a jövedelem és a jóllét közötti kapcsolat vizsgálatát.

1. Tábla: A jóllét-modul elemei az egyes dimenziók szerinti csoportosításban

JÓLLÉT DIMENZIÓ	ESS KUTATÁSI ELEM
Értékelő jóllét	Összességben mennyire elégedett az életével?
	Mennyire boldog?
Érzelmi jóllét	Az elmúlt héten milyen gyakran volt szomorú?
	Az elmúlt héten milyen gyakran érezte magát levertnek?
	Az elmúlt héten milyen gyakran élvezte az életet?
	Az elmúlt héten milyen gyakran volt boldog volt?
	Az elmúlt héten milyen gyakran volt nyugtalan?
	Az elmúlt héten milyen gyakran volt nyugodt és békés?
Funkcionálás/működés	Úgy érzem szabadon dönthetek az életemről
	Ritkán adódik lehetőségem arra, hogy megmutassam mire is vagyok képes
	Úgy érzem van értelme annak, amit csinálok
	Érdekli, amit csinálok
	Leköti az, amit csinálok
	Lelkesedik azért, amit csinálok
	Általában úgy érzem, amivel foglalkozom az életemben az értékes és hasznos mások számára
	Mennyire érzi, hogy az életének van iránya
	Optimistán tekintek a jövőbe
	Sok olyan dolog van, amiben úgy érzem jó vagyok.
	Általában elégedett vagyok magammal.
	Néha úgy érzem, kész csőd vagyok.
	Ha valami rosszul sül el, nehezen találok vissza a régi kerékvágásba.
Megbírkózik jelentős problémákkal.	
Vitalitás	Az elmúlt héten milyen gyakran érezte úgy mindenhez nagy erőfeszítésre volt szüksége?
	Az elmúlt héten milyen gyakran érezte úgy, hogy fáradt, nem tudja magát kipihenni?
	Az elmúlt héten milyen gyakran érezte úgy, hogy elfásult, nincs kedve semmihez?
	Az elmúlt héten milyen gyakran érezte úgy, hogy sok energiája van?
Közösségi jóllét	A legtöbb emberben meg lehet bízni / Nem lehet elég óvatos az ember
	A legtöbb ember megpróbálná kihasználni Önt
	Az emberek általában segítőkészek
	Úgy érzem az emberek segítőkészek a közvetlen környezetemben
	Kötődöm a lakókörnyezetemben élő emberekhez
Támogató kapcsolatok	Hány olyan személy van, akivel meg tudja beszélni személyes, legbensőbb magánügyeit?
	Mennyire érzi úgy, hogy megbecsülik az Önhöz közel álló emberek?
	Milyen mértékben kap segítséget az Önhöz közelállótól, mikor szüksége van rá?
	Az elmúlt héten milyen gyakran érezte magát magányosnak?

Többről szól-e a jóllét az étellel való elégedettségnél?

Számos kérdőív egyetlen elemmel méri a boldogságot, vagy az étellel való elégedettséget, amelyeket aztán a jóllét egyedüli indikátoraként használnak (Abdallah és Mahony, 2012). Ugyanakkor elméleti (Vittersø, et al., 2010) és empirikus (Huppert & So, 2009) tanulmányok egyaránt azzal érvelnek, hogy a jóllét többdimenziós fogalom, és az ilyen egykérdéses mérések valójában nem alkalmasak a jelenség összetettségének megragadására. Az ESS hatodik hullámában az egyéni és társadalmi jóllét mérésére szolgáló kérdések széles körének bevonására került sor, ami így mélyreható vizsgálatot tesz lehetővé.

Elméleti modellek és statisztikai elemzés együttes^{vii} segítségével a jóllét hat kulcs-dimenzióját azonosítottuk, amelyek a kérdőív személyes és társadalmi jóllét moduljának (lásd az 1. táblát) 35 eleméből állnak össze.

A dimenziók a következők:

- Az „értékelő jóllét” (evaluative wellbeing), amely az egyén általános értékítélete arról, mennyire alakul jól az élete, beleértve az életével való általános elégedettségét és általános boldogság-érzését.
- Az „érzelmi jóllét”, (emotional wellbeing) a mindennapi pozitív érzéseket, mint a boldogság, az élet élvezete, illetve a negatív érzések, pl. szorongás és depresszió hiányát foglalja magába.
- A „funkcionálás/működés” (functioning), amely az autonómia érzését, a kompetenciát, az elköteleződés képességét, az életcél és céltudatosság, az önbizalom, az optimizmus és a rugalmasság meglétét foglalja magába.
- Vitalitás (vitality), amibe a kipihenttség, a jó alvás, a feltöltöttség érzése, és az élet kihívásaival való szembenézés képessége tartozik.
- A közösségi jóllét (community wellbeing), ami az egyén saját közösségével kapcsolatos érzéseit, többek között a másokba vetett bizalom szintjét, a közösség általi támogatottság érzését, és a jószomszédi viszony megélését jelenti.
- A támogató kapcsolatok (supportive relationships) az egyénnek azzal az érzésével

kapcsolatosak, mely szerint vannak az életében olyanok, akik támogatást biztosítanak neki, baráti kapcsolatokat, megbecsülést nyújtanak számára, és akikkel intim kérdéseket is meg lehet beszélni.

Minden dimenzió esetében a hozzá tartozó kérdésekre adott válaszok alapján egy indexértéket számoltunk ki (lásd 1. táblázat). A 2. táblázatban az országok az egyes jólléti dimenziók átlagos indexértékei láthatók. Annak érdekében, hogy lehetővé tegyük a legmagasabb és legalacsonyabb helyezésű országok könnyebb azonosítását, a pontszámokat a közlekedési lámpák színeit használva kódoltuk, vagyis minden egyes dimenzió belül a zöld szín jelzi a legmagasabb, míg a piros a legalacsonyabb jóllétet.

A 2. táblázatban az értékelő jóllét dimenzióban számított indexérték alapján mutatjuk be az országok sorrendjét, a legmagasabb szinttől haladva a legalacsonyabbig, megkönnyítve ezzel az összehasonlítást más jóllét dimenziókkal.^{viii} Látható, hogy azok az országok, amelyek esetében az értékelő jóllétet mutató pontszámok magasak, azok a jóllét másik öt dimenziójában szintén rendre előnyös pozícióban vannak; ugyanakkor a legalacsonyabb értékelő jólléttel jellemezhető országok a jóllét másik öt dimenziójában is alacsonyabb pozíciót foglalnak el. Mindazonáltal ez a mintázat nem teljesen konzisztens, hiszen a legfigyelmreméltóbb eltérések az országok sorrendjében az értékelő jóllét, a közösségi jóllét és a vitalitás mértékében figyelhetők meg.

Az országos szintű „pillanatfelvételeket” a 2. táblázatból válogatott adatok alapján egy radar diagramban az 1. ábrán mutatjuk be. Ezen jól láthatók az eltérések egy ország értékelő és más jólléti dimenziója között. Ezek a különbségek azonban nem egységesek az országok között. Például az orosz, dán és bolgár radar diagramok egészen más mintákat tárnak fel, aszerint, hogy mely dimenziókban kaptak ezek az országok alacsony vagy magas besorolást.

Bár a jelek szerint egy országnak az értékelő jóllét rangsorában elért helye meglehetősen jól előrejelzi a többi jólléti dimenzióban elfoglalt pozícióját, a fenti elemzés arra is rámutat, hogy jónéhány országban egyes dimenziók egymástól eltérően viselkednek, így az egyik dimenzió értéke nem feltétlenül jelzi előre a többi dimenzióban elfoglalt helyet. Ebből következően értékes eredményekkel

szolgálhat, ha a jólétre többdimenziós fogalomként tekintünk.

Ugyanakkor hipotézisként megfogalmazhatjuk, hogy a 2. táblázatban bemutatott eltérések ellenére, az értékelő jólét viszonylag jó mérési eszköz lehet az általános jólét meghatározásához, mivel a válaszadók ebben az esetben figyelembe veszik a jólét különböző dimenzióit és összefoglalják azokat egy válaszban. Feltételezve, hogy a jóléti dimenziók mindegyikének ugyanakkora a súlya, azt várhatnánk, hogy az országok értékelő jólét szerinti rangsora követi a másik öt dimenzióban számított átlagos értékek szerinti rangsorok mintázatát. A 3. táblázatban ezt a feltevést vesszük górcső alá, oly módon, hogy bemutatjuk a két mérőszám rangsorbeli különbségeit. Látható, hogy 29 vizsgált országból

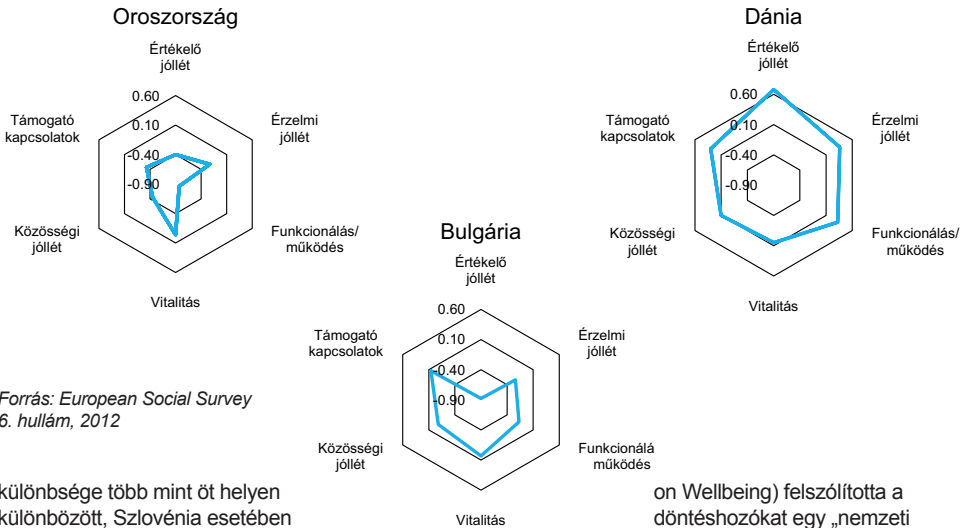
kilenc esetében különbség van a rangsor hatodik vagy annál magasabb helyén, amiből arra következtethetünk hogy a mérőszámok között vannak eltérések.

Annak érdekében, hogy kiderüljön, ezeket az ellentmondásokat, nem az okozhatja-e az a helytelen feltételezés, mely szerint az öt jóléti dimenzió mindegyike egyenlő súlyú; érzékenységvizsgálato^{tk} végeztünk. Ennek során azt teszteltük, lehet-e bármely más olyan súlyozási kombináció, amelynek használatával, - az átlagolt pontszámok a lehető legközelebb legyenek az értékelő jólét dimenziójában mutatott eredményhez. Ezen súlyozások alkalmazása után,^x a két rangsor közelített egymáshoz, mégis maradtak lényeges különbségek. Például Írország és Svájc esetében a két mérőszám rangsorbeli

2. Tábla: Sztenderdizált átlagos értékek a hat jóléti dimenzióban, országonként

	Értékelő jólét	Érzelmi jólét	Funkcionális/működés	Vitalitás	Közösségi jólét	Támogató kapcsolatok
Dánia	0.68	0.36	0.32	0.05	0.10	0.30
Norvégia	0.53	0.39	0.19	0.02	0.23	0.25
Svájc	0.52	0.16	0.21	0.17	0.14	0.23
Izland	0.51	0.28	0.19	0.05	0.42	0.19
Finnország	0.51	0.22	0.16	-0.06	-0.03	0.10
Hollandia	0.46	0.20	0.16	-0.04	0.04	0.16
Svédország	0.41	0.24	0.13	0.00	0.15	0.22
Izrael	0.31	0.04	0.17	0.11	0.03	0.07
Németország	0.31	0.18	0.18	0.10	0.08	0.24
Belgium	0.26	0.04	0.07	-0.06	-0.02	0.01
Egyesült Királyság	0.23	0.11	0.07	-0.07	-0.02	0.05
Spanyolország	0.16	-0.04	-0.02	-0.14	0.06	0.07
Lengyelország	0.11	0.00	0.10	0.02	-0.08	0.09
Szlovénia	0.08	0.27	0.10	0.06	-0.01	0.08
Ciprus	0.07	-0.05	0.07	0.12	-0.14	0.16
Írország	0.03	0.23	0.12	0.09	0.19	0.00
Franciaország	-0.01	-0.01	0.04	0.07	-0.06	0.09
Olaszország	-0.06	-0.16	-0.01	-0.06	-0.06	-0.14
Szlovákia	-0.12	0.03	-0.14	0.03	-0.01	-0.15
Cseh Köztársaság	-0.14	-0.01	-0.17	-0.03	-0.14	-0.24
Észtország	-0.17	-0.06	-0.01	0.06	-0.08	-0.09
Kosovó	-0.21	-0.17	0.14	0.07	0.16	-0.06
Portugália	-0.31	-0.07	-0.09	0.15	0.01	-0.10
Litvánia	-0.36	-0.28	-0.17	-0.12	-0.12	-0.12
Albánia	-0.38	-0.37	0.01	-0.05	-0.14	-0.10
Oroszország	-0.40	-0.23	-0.83	-0.04	-0.45	-0.33
Magyarország	-0.49	-0.30	-0.14	-0.18	0.21	-0.16
Ukrajna	-0.55	-0.23	-0.18	-0.04	-0.04	-0.25
Bulgária	-0.88	-0.24	-0.17	0.03	-0.08	0.06

1. Ábra: Sztenderdizált átlagos indexértékek összehasonlítása a hat jólléti dimenzióban néhány kiválasztott országban

Forrás: European Social Survey 6. hullám, 2012

különbsége több mint öt helyen különbözött, Szlovénia esetében pedig kilenc hellyel tért el.

Ez arra utal, hogy bár úgy tűnik, az értékelő jóllét mértéke kielégítően kifejezi az általános jóllétet, de mégsem egyértelmű, hogy magába foglal minden releváns dimenziót. További kutatások szükségesek annak felderítésére, hogy a jóllét fogalma különbözőképpen működik-e egyes országokban. Például szükséges lehet annak megvizsgálása, hogy különböző súlyozásokat kell-e alkalmazni országonként, vagy meg kell győződnünk arról, vajon a jóllét egy fontos dimenziója nem hiányzik-e az adott országban?

Különbségek az étellel való elégedettségben a legmagasabb és a legalacsonyabb jövedelmű háztartásokban

Az elmúlt néhány évben egyre több szó esik a gazdasági egyenlőtlenségről (Wilkinson and Pickett, 2011; United Nations, 2013; Kersley and Shaheen, 2014), ami lényegesen befolyásolja a jóllét kérdését is. A szakpolitikai döntéshozásnak nem csak az átlagos nemzeti jóllét maximalizálását, hanem a jóléti egyenlőtlenségek csökkentését is célul kell kitűznie (Európai Bizottság, 2013). 2014-ben a brit kormány Összpárti Parlamenti Jólléti Bizottsága (All Party Parliamentary Group

on Wellbeing) felszólította a döntéshozókat egy „nemzeti stratégia kidolgozására a jóllét

javitása, a jóléti egyenlőtlenségek csökkentése, és az alacsony jóllét kezelése érdekében“ (Berry, 2014).

A jóléti egyenlőtlenségek felmérésének egyik módja a különböző jövedelmi csoportokba tartozó válaszadók jóllét-szintjének összehasonlítása. Így például összevethetjük a lakosság legkisebb nettó háztartási jövedelemmel rendelkező 20%-ának (legalsó jövedelmi kvintilisének) és a lakosság legmagasabb nettó háztartási jövedelemmel rendelkező 20%-ának (legfelső jövedelmi kvintilisének) jóllétét.

Azt már megállapítottuk, hogy az értékelő mérések, mint az étellel való elégedettség indikátorai elfogadható, bár nem teljes indikátornak bizonyulnak az általános jóllét kimutatására. Mégis, az értelmezés megkönnyítése érdekében, az alábbiakban az ESS étellel való elégedettségre vonatkozó kérdését használjuk, amely így hangzik: „Mindent egybevetve mennyire elégedett általában az ételével mostanában? Kérjük válaszoljon a kártya segítségével, ahol a 0 rendkívül elégedetlent, a 10 pedig rendkívül elégedettet jelent.“

3. Táblázat: A sztenderdizált átlagos értékelő jóllét eredmények országszintű összehasonlítása az öt további dimenzió átlagos értékeivel

	A további öt dimenzió átlagos eredményei	Különbség az értékelő jóllét helyezéshez képest
Dánia	0.23	-
Norvégia	0.21	-
Svájc	0.18	-
Izland	0.23	↓
Finnország	0.08	↑↑↑
Hollandia	0.10	↑
Svédország	0.15	-
Izrael	0.08	↑
Németország	0.16	↓↓
Belgium	0.01	↑↑↑
Egyesült Királyság	0.03	↑
Spanyolország	0.01	↑↑↑
Lengyelország	0.03	↑
Szlovénia	0.10	↓↓

	A további öt dimenzió átlagos eredményei	Különbség az értékelő jóllét helyezéshez képest
Ciprus	0.03	↓
Írország	0.12	↓↓↓
Franciaország	0.03	↓
Olaszország	-0.09	↑↑
Szlovákia	-0.05	↑
Cseh Köztársaság	-0.12	↑↑
Észtország	-0.04	-
Kosзовó	0.03	↓↓↓
Portugália	-0.02	↓↓
Litvánia	-0.16	↑↑
Albánia	-0.13	-
Oroszország	-0.38	↑
Magyarország	-0.11	↓
Ukrajna	-0.15	-
Bulgária	-0.08	↓↓↓

Forrás: European Social Survey 6. hullám, 2012

Különbség a rangsorolásban	Magasabb mint az értékelő jóllét	Alacsonyabb mint az értékelő jóllét
<2	-	-
2-3	↑	↓
4-5	↑↑	↓↓
>5	↑↑↑	↓↓↓

A 2. ábra az első és az ötödik jövedelmi kvintilisbe tartozók között, az étellel való elégedettséget mérő értékekben mutatkozó különbségeket mutatja országonként. Nem meglepő módon, majdnem minden országban a legelső jövedelmi kvintilisbe tartozók szignifikánsan magasabb élet-elégedettséggel jellemezhetők mint a legelső jövedelmi kvintilisbe tartozók - az egyetlen kivétel Franciaország és Ciprus, ahol nem találtunk statisztikailag szignifikáns eltéréseket.^{xi} Érdekes módon az átlagos élet-elégedettségbeli különbség mértéke a legelső és a legelső jövedelmi csoportok között jelentős mértékben változik országonként. Skandináviában a különbségek kevesebb mint egy pontot tesznek ki a tizenegyponos skálán, míg a dél-kelet és közép-kelet európai országok többségében az eltérések jóval nagyobbak. A legnagyobb a különbség Bulgáriában, 2.55 pont. Ez arra enged következtetni, hogy a jóllétbeli egyenlőség az első és az ötödik jövedelmi kvintilisek között meglehetősen változók az európai országokban.

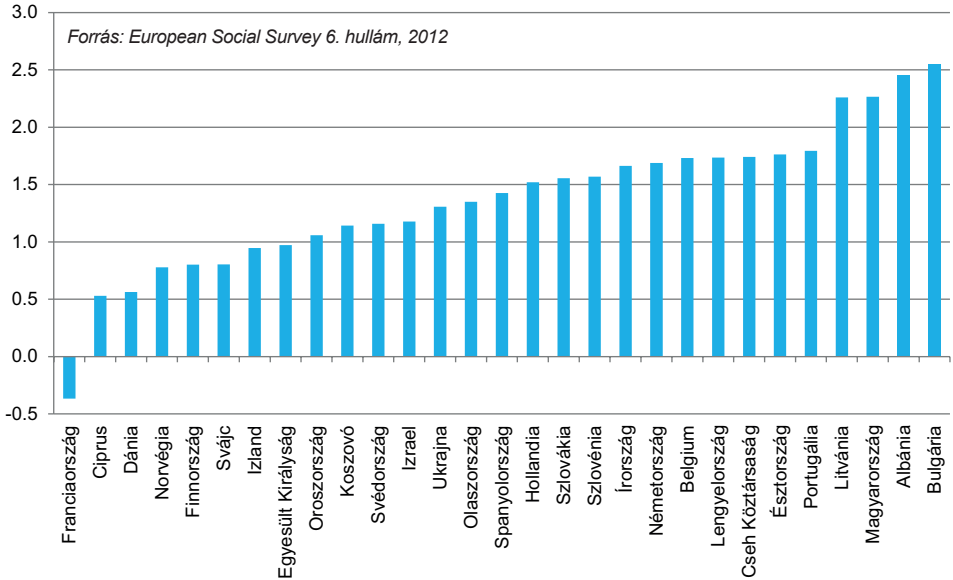
A közösségi jóllét és a jövedelem közötti kapcsolat vizsgálata

Annak kiderítésére, hogy a társadalom legalacsonyabb és legmagasabb jövedelemmel rendelkező szegmensei közötti jólléti egyenlőtlenség a jóllét más területein is megjelenik-e, a következőkben azt vizsgáljuk meg, hogy kimutatható-e hasonló kapcsolat a háztartások teljes nettó jövedelme és a közösségi jóllét szintje között. Azért választottuk a közösségi jóllétet, mert ez az egyik olyan dimenzió, amely elemzésünk szerint a leginkább eltérő mintázatokat mutatja az értékelő jóllét dimenziójával összehasonlítva.

Ebben az esetben, a részletesebb elemzés miatt, jövedelmi deciliseket vizsgáltunk. Ennek érdekében, hogy a minták megfelelő méretűek legyenek, az országokat földrajzi régiók szerint csoportosítottuk.

^{xii} A 3. ábra régiók szerint mutatja az átlagos sztenderdizált közösségi jóllét pontszámokat az egyes jövedelmi decilisekben (háztartások teljes nettó bevétele alapján számítva). A legtöbb

2. Ábra: Az étellel való elégedettség átlagos értékeinek különbsége a teljes nettó háztartási jövedelem szerint számított legfelső és legalsó kvintilisbe tartozók között, országonként

régióban nagyjából hasonló trend látható, miszerint a közösségi jóllét a második és harmadik jövedelmi decilisben éri el a legmagasabb szintet, majd a jövedelem növekedésével viszonylag egyenletes marad, vagy éppen enyhén csökken.

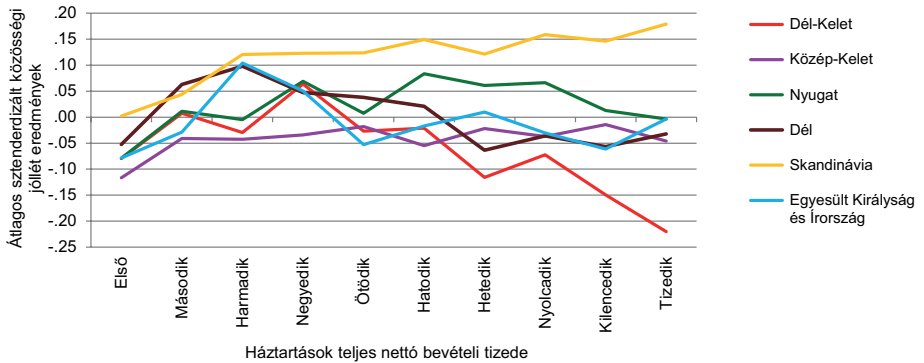
Mindazonáltal, Skandináviában és Dél-Kelet Európában egymásnak ellentmondó mintázatokat látunk. Míg ugyanis Skandináviában a közösségi jóllét a jövedelemmel párhuzamosan nagyjából folyamatosan növekszik, addig Dél-Kelet Európában a közösségi jóllét a negyedik jövedelmi decilisbe tartozók körében éri el a legmagasabb értékeket, majd a jövedelem növekedésével viszonylag meredeken csökken. A jövedelem és a közösségi jóllét kapcsolata tehát nem tűnik olyan konzisztensnek az országok között, mint a jövedelem és az élet-elégedettség kapcsolata.

Következtetések

Az ESS egyéni és társadalmi jóllét moduljának részletgazdagsága és adatok nemzetközi összehasonlíthatósága hasznos lehetőséget kínál a jóllét fogalmának mélyebb megértésére, és annak elemzésére, hogy az emberek Európán szerinte miként határozzák meg a jóllétüket. Ez a kiadvány az adatokból kimutatható legfontosabb eredményekből ad ízelítőt, de az adatbázis ennél jóval nagyobb ívű elemzésekre is lehetőséget nyújt. Ugyanakkor már ez a gyorsjelentés is több olyan eredményt bemutat, amelyek a gyakorlati és szakpolitikai munka során hasznosak lehetnek.

Az egyik ilyen fontos eredmény, hogy a jóllét a jelek szerint többdimenziós fogalom. Továbbá, hogy a különböző országok lakosai láthatóan nem konzisztensen válaszolnak a jóllét különböző dimenzióit firtató kérdésekre. A különbségeket magyarázhatja az eltérő kulturális, történelmi és politikai kontextus; ugyanakkor a különböző politikai ösztönzők szintén egyedi hatást

3. Ábra: Átlagos sztenderdizált közösségi jóllét értékek, jövedelmi decilisek és régiók szerint

gyakorolhatnak egy-egy jóléti dimenzióra. Ahol ez lehetséges, az elemzésnek törekednie kell arra, hogy feltárja, hogyan reagálnak ezek a dimenziók a jóléti ösztönzőkre.

Habár az az eredmény, mely szerint a magasabb bevételű háztartásokban magasabb a jólét mint az alacsonyabb bevételűekben, magától értetődőnek tűnhet, figyelemreméltó, hogy a jóléti szakadékok mérete a magas és alacsony bevételű háztartások között erősen változó Európában. A jóléti egyenlőtlenség csökkentését és az általános jólét javítását célul kitűző politikuskos és döntéshozók ez alapján különleges figyelmet kell fordítsanak az alacsonyabb bevételű csoportok kiemelt támogatására.

További erőfeszítéseket kíván annak megértése, hogy miért magasabb a jóléti egyenlőtlenség bizonyos országokban, és hogy levonhatók-e politikai, döntéshozói következtetések egy ilyen összehasonlításból. Érdekes lenne vizsgálni, hogy milyen mértékben függenek össze a jövedelmi egyenlőtlenségek egyes jóléti egyenlőtlenségekkel, figyelembe véve, hogy Skandináviában, ahol a jövedelmi egyenlőtlenségek tipikusan alacsonyak, az adatok szerint a jóléti egyenlőtlenség szintje is a legalacsonyabb. Az abszolút jövedelmek és a jóléti egyenlőtlenség közötti kapcsolat szintén vizsgálatot érdemel. Erre utal például Németország meglepő pozíciója, ami a 2. ábrán látható, miszerint a meglehetősen magas német átlagjövedelmek ellenére nagy jóléti egyenlőtlenség mutatkozik

a legmagasabb és a legalacsonyabb jövedelmű háztartások között.

Regionális szinten nem található konzisztens kapcsolat a közösségi jólét és a jövedelmek mértéke között. Ez az eredmény arra enged következtetni, hogy a növekvő jövedelemre, vagy még inkább a csökkenő jövedelmi egyenlőtlenségre való törekvés nem mindig hatékony megközelítés a jólét minden aspektusának javítására. Érdekes lenne feltárni miért van az, hogy Dél-Kelet Európában a jövedelmek növekedésével csökken a közösségi jólét mértéke (lásd 3. ábra). Érdekes eredmény továbbá, hogy Magyarország viszonylag magasan pozícionált a közösségi jólét dimenzió rangsorában, annak ellenére, hogy a többi öt dimenzióban jóval alacsonyabb a helyezése (lásd 2. táblázat), annak ellenére, hogy eredményeink szerint egyébként a különböző dimenziókban számított értékek széleskörűen korrelálnak egymással.

Újszerű és értékes hozzájárulás lenne a téma feldolgozásához a kiadványban azonosított dimenziók relatív fontosságának további vizsgálata, csakúgy, mint egy részletesebb elemzés arról, hogy a lakosság különböző szegmensei milyen eredményeket mutatnak a jólét különböző dimenzióiban. Mindemellett a jelen adatok és az ESS harmadik hullámában az egyéni és társadalmi jólét modulban gyűjtött adatok összehasonlítása szintén hasznos elemzés lehetne, amely rámutathatna, hogyan változtak időben a jólét mintázatai.

Hivatkozások:

- Abdallah, S. & Mahony, S. (2012) Stocktaking report on subjective wellbeing. eFrame. <http://www.eframeproject.eu/fileadmin/Deliverables/Deliverable2.1.pdf> [online] [accessed 16th January 2015]
- Bartolini, S. & Bilancini, E. (2010) "If not only GRP, what else? Using relational goods to predict the trends of subjective well-being" *International Review of Economics* 57:199-213.
- Berry, C. (2014) Wellbeing in four policy areas: Report by the All-Party Parliamentary Group on Wellbeing Economics. London: New Economics Foundation.
- Easterlin, R. A. (2013) 'Happiness and Economic Growth: The Evidence'. IZA Discussion Paper No.7187.
- Európai Bizottság (2013) Quality of life in Europe: Subjective Wellbeing. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Union. (2006) Strategy for Sustainable Development [webpage]. Retrieved from http://europa.eu/legislation_summaries/environment/sustainable_development/l28117_en.html
- Huppert, F.A. & So, T. (2009) What percentage of people in Europe are flourishing and what characterises them? Briefing document for the OECD/ISQOLS meeting Measuring subjective well-being: an opportunity for NSOs? 23/24 July, 2009, Florence, Italy.
- Kersley, H. & Shaheen, F. (2014) Addressing economic inequality at root: 5 goals for a fairer UK. London: New Economics Foundation.
- Layard, R. (2005). Happiness: Lessons from a New Science. New York: Penguin.
- OECD (2006). Going for Growth 2006. Paris: OECD Publications
- United Nations (2013) Inequality matters: Report of the World Social Situation 2013. New York: United Nations.
- Vittersø, J., Søholt, Y., Hetland, A., Thorsen, I. A., & Røysamb, E. (2010). "Was Hercules happy? Some answers from a functional model of human well-being" *Social Indicators Research* 95:1-18.
- Wilkinson, R. G., & Pickett, K. (2011). *The spirit level*. Tantor Media, Incorporated.

Jegyzetek:

ⁱ A jólét (well-being) fogalma nem keverendő össze a jóléttel, amely a kedvező, gondtalan anyagi helyzetre utal.

ⁱⁱ ESS6 -2012 Edition 2.1, 26 November 2014, lásd www.europeansocialsurvey.org.

ⁱⁱⁱ Albánia, Belgium, Bulgária, Ciprus, Cseh Köztársaság, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Németország, Magyarország, Izland, Írország, Izrael, Olaszország, Koszovó, Litvánia, Hollandia, Norvégia, Lengyelország, Portugália, Oroszország, Szlovákia, Szlovénia, Spanyolország, Svédország, Svájc, Ukrajna, Egyesült Királyság.

^{iv} További módszertani információ az European Social Survey-ről: www.europeansocialsurvey.org.

^v Az ESS CORE Scientific Team által meghatározott egységesített fordítási eljárás használatával készült

^{vi} Amennyiben nincs más feltüntetve, az elemzések a teljes 54600 fős válaszadói mintán alapulnak. Az országszintű szintű elemzéseknél poszt-sztratifikációs súlyozást, míg a nemzetközi összehasonlítások esetében poszt-sztratifikációs súlyozás és populációs súlyozás kombinációját alkalmaztuk.

^{vii} Az alkalmazott módszer a főkomponens analízis volt (Varimax rotation). Ezzel a módszerrel megállapítható, hogy egy kérdőív mely kérdéssorai korrelálnak leginkább egymással statisztikai szempontból, vagyis formálnak klasztereket.

^{viii} Az értékek kiszámításához először minden dimenzió minden kérdésénél kiszámoltuk a sztenderdizált z-score értékét. A 0 z-score érték az átlaggal egyenlő értéket jelent, míg a -1 és az 1 az átlagtól való egy szórásnyi eltérést jelzik. Ezek után minden egyes kérdés esetében átlagoltuk a z-score-okat az adott dimenzióban szereplő összes többi z-score alapján, így alkotva egy, az adott dimenzióra vonatkozó általános sztenderdizált értéket.

^{ix} A Microsoft Excel Sorter használatával.

^x Optimális súlyozásoknak a következőket találtuk: Érzelmi jólét (2.97), Működés (0.78), Közösségi jólét (0.00), Támogató kapcsolatok (0.86) és Vitalitás (0.00).

^{xi} $p=0.05$ szignifikancia szinten (2-tailed) – bár Franciaország esetében kicsit magasabb a határérték: $p=0.054$

^{xii} Az Egyesült Királyság magában foglalja az Egyesült Királyságot és Írországot. Skandinávia magában foglalja Dániát, Finnországot, Norvégiát, Svédországot, és Izlandot. Dél-Európa Ciprust, Portugáliát, Spanyolországot és Olaszországot egyesíti. Nyugat-Európa magában foglalja Belgiumot, Franciaországot, Németországot, Hollandiát és Svájcot. Közép-Kelet Európa Magyarországot, Lengyelországot, Szlovákiát, Litvániát, és a Cseh Köztársaságot reprezentálja. Dél-Kelet Európához Bulgária, Albánia és Koszovó tartozik. Izrael, Oroszország és Ukrajna nem illeszthető egyik klaszterbe sem, így ezek nem kerültek be az elemzésbe.

Az ESS-ről

A European Social Survey egy European Research Infrastructure Consortium (ESS ERIC), amely szabadon elérhető nemzetközi és longitudinális adatokat biztosít a közvélekedésről és viselkedésről.

Az ESS 2001-ben indult, Európa-szerte lebonyolított tudományos kutatás. Adatbázisai közel 350000 befejezett lekérdezés eredményeit tartalmazzák, melyeket két évente folytatnak le újonnan választott keresztmetszeti (cross-sectional) mintákon. A kutatás több mint 30 nemzet lakossága körében méri fel a különböző attitűdöket, véleményeket és viselkedési mintákat.

ESS témák:

- Intézményekbe vetett bizalom
- Politikai részvétel
- Szocio-politikai értékek
- Morális és szociális értékek
- Társadalmi tőke
- Társadalmi kirekesztés
- Nemzeti, etnikai és vallási identitás
- Jólét, egészség és biztonság
- Demográfiai összetétel
- Végzettség és foglalkoztatottság
- Gazdasági körülmények
- Háztartási körülmények
- Jólléttel kapcsolatos attitűdök
- Bizalom a bűnügyi igazságszolgáltatásban
- Az életkor miatti diszkrimináció kifejezése és megélése
- Állampolgárság, részvétel és demokrácia
- Bevándorlás
- Család, munka és jólét
- Gazdasági erkölcs
- Az életpálya szervezése

Az ESS-ről itt tudhat meg többet és férhet hozzá kutatás adataihoz: www.europeansocialsurvey.org

Az európai jólét szintjeiről az ESS tematikus weboldalán tudhat meg többet: www.esswellbeingmatters.org

Kövesse az ESS-t Twitteren: [@ESS_Survey](https://twitter.com/ESS_Survey)

Kövesse az ESS-t a Facebookon: [@EuropeanSocialSurvey](https://www.facebook.com/EuropeanSocialSurvey)

Ez a kiadvány az Európai Unió Horizon 2020 Research and Innovation Programme támogatásával jött létre. A támogatási megállapodás száma: No 676166

Kiadja a European Social Survey ERIC
City, University of London
Northampton Square, London
EC1V 0HB, United Kingdom
Magyar fordítás: Király Hunor
2018 Április

Az ESS 2013-ban elnyerte a European Social Survey Research Infrastructure Consortium (ERIC) státuszt. A 2014-es hetedik hullámban az ESS ERIC-nek 14 tagországa és 2 megfigyelő országa volt.

Tagok:

Ausztria, Belgium, Cseh Köztársaság, Észtország, Franciaország, Németország, Írország, Hollandia, Lengyelország, Portugália, Szlovénia, Svédország, Egyesült Királyság.

Megfigyelők:

Norvégia, Svájc.

Egyéb résztvevők:

Dánia, Finnország, Magyarország, Izrael, Lettország, Szlovákia és Spanyolország.

Az ESS ERIC közgyűlésének nemzetközi tanácsadó munkacsoportjai: Methods Advisory Board (MAB), Scientific Advisory Board (SAB) és a Finance Committee (FINCOM).

Az ESS ERIC központja azonos az igazgatójával (Rory Fitzgerald): City, University of London.

Az ESS ERIC Core Scientific Team tagjai: GESIS - Leibniz Institute for the Social Sciences (Germany); Katholieke Universiteit Leuven (Belgium); NSD - Norwegian Centre for Research Data (Norway); SCP - The Netherlands Institute for Social Research (Netherlands); Universitat Pompeu Fabra (Spain); University of Ljubljana (Slovenia).

A National Coordinators' (NC) Forumnak ESS nemzeti koordinátorok a tagjai minden résztvevő országból.

